

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

MONETAR INSTRUMENTLARI ORQALI DAVLATNI TARTIBGA SOLISH YO'LLARI

Qarshiyev Muzaffar Akbar o'g'li

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti "Iqtisodiyot(tarmoqlar va sohalar)" ta'lim
yo'nalishi 2-kurs magistranti

qarshiyevmuzaffar984@gmail.com

ANNOTATSIYA

Maqolada, dastlab, iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishda monetar instrimuntlar rolini oshirishda adabiyotlar tahlili haqida umumiy ma'lumot beriladi. So'ngra, iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishda monetar instrimuntlar rolini oshirish masalalari tarixi qanday tarzda boshlanganligi yoritib beriladi. Shuningdek, ayni vaqtda monetar siyosat mohiyati hamda iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishda monetar instrimuntlar rolini oshirish masalalari va shu bo'yicha xulosalar samarali yechimlarga asosiy e'tibor qaratiladi.

Kalit so'zlar: Money, Interest and Prices, monetar politika va inflatsiya, valyuta almashish tizimlari, mavjudlik va to'lov sistemasi, qonuniy pensiya fondlari, inflatsiya darajasini nazorat qilish, rezervlar to'plash, banklar orqali pul to'lash, moliyaviy imtiyozlar.

WAYS OF REGULATING THE STATE THROUGH MONETARY INSTRUMENTS

ABSTRACT

In the article, firstly, general information about the analysis of the literature on increasing the role of monetary instruments in the regulation of the economy by the state is given. Then, how the history of issues of increasing the role of monetary instruments in the regulation of the economy by the state began. At the same time, the essence of monetary policy and issues of increasing the role of monetary instruments in the regulation of the economy by the state, as well as conclusions on effective solutions, are focused on.

Keywords: Money, Interest and Prices, monetary policy and inflation, currency exchange systems, availability and payment system, statutory pension

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

funds, inflation control, accumulation of reserves, payment through banks, financial benefits.

ПУТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВА ЧЕРЕЗ ДЕНЕЖНЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ АННОТАЦИЯ

В статье, во-первых, даются общие сведения об анализе литературы по повышению роли монетарных инструментов в регулировании экономики со стороны государства. Далее, как началась история вопросов повышения роли монетарных инструментов в регулировании экономики со стороны государства. При этом акцентируется внимание на сущности денежно-кредитной политики и вопросах повышения роли монетарных инструментов в регулировании экономики со стороны государства, а также выводы об эффективных решениях.

Ключевые слова: Деньги, проценты и цены, денежно-кредитная политика и инфляция, системы обмена валюты, существование и платежная система, обязательные пенсионные фонды, контроль над инфляцией, накопление резервов, расчеты через банки, финансовые льготы.

Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishda monetar instrimuntlar rolini oshirishda adabiyotlar tahlili juda muhimdir, chunki bu, iqtisodiyotning asosiy qismini tashkil etadi va monetar siyosatning samaradorligini o'rganishga yordam beradi. Quyidagi muhim adabiyotlar va ularning mazmunlari tahlil qilinadigan muhim jarayonlardir:

«Money, Interest and Prices» (Pul, Moliya va Narxlar) - Milton Friedman: Bu kitobda Friedman monetar politika va valyuta almashishning tushunchalarini ko'rib chiqadi va ularning iqtisodiyotga o'xshash bo'lgan asarlarini o'rganishga yordam beradi.

«Monetary Policy» (Monetar Siyosat) - Ben Bernanke, Michael Woodford: Bu kitobda monetar siyosatning asosiy prinsiplari, tizimlar va ularning iqtisodiyotga o'xshash bo'lgan mexanizmlari tahlil qilinadi.

«The Theory of Monetary Institutions» (Pul Moliya Muassasalari Nazariyasi) - Lawrence H. White: Bu kitobda pul moliya muassasalarining iqtisodiyotning

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

qanday o'xshash tomonlarini ta'sir etishi, monetar siyosatning rivojlanishi va valyuta almashish tizimlari haqida tafsilotli tahlil qilinadi.

«Central Banking: Theory and Practice in Sustaining Monetary and Financial Stability» (Markaziy Bank: Pul va Moliya Barqarorligini Ta'minlashda Nazariy va Amaliyot) - Thammarak Moenjok: Bu kitobda markaziy banklar, pul siyosati va moliya barqarorligi mavzulari boyicha nazariy va amaliy tahlil qilinadi.

«Monetary Theory and Policy» (Monetar Nazari va Siyosat) - Carl E. Walsh: Bu kitobda monetar siyosatning turli turlari, markaziy banklar, valyuta almashish va moliya barqarorligi mavzulari tahlil qilinadi.

Bu adabiyotlar monetar siyosatning mazmunlarini, muammolarini va amaliyotga tatbiqini ko'rib chiqadi. Ularning o'qilishi va tahlili monetar siyosatning tushunchalarini tushuntirish, samaradorligini baholash va yangi strategiyalarni rivojlantirishda yordam beradi.

Iqtisodiyotda davlatning monetar siyosatni tartibga solishda ahamiyati adabiyotlar, nazariy muhokamalar, va empirik ko'rsatkichlar orqali ko'rib chiqilgan. Quyidagi masalalar adabiyotlar tahlili orqali ko'rib chiqilgan:

Monetar politika va inflatsiya: Monetar siyosatning asosiy maqsadi inflatsiyani nazorat qilish va daromadni tartibga solishdir. Milton Friedman kabi ilmiy mualliflar monetar siyosatning inflatsiya bilan bog'liq o'zgarishlarni tushunishda va shuningdek, qanday qilib monetar siyosatning inflatsiya darajasini belgilashda ahamiyatga ega bo'lganlar.

Monetar siyosatning effektivligi: Adabiyotlarda monetar siyosatning effektivligi va uning samarali amalga oshirilishi haqida juda ko'p murojaatlar mavjud. Bu masala James Tobin, Robert Lucas, va boshqalar tomonidan bahsolingan. Ular monetar siyosatning jiddiy tartibga solishda muhim ahamiyatga ega bo'lishini, ammo uning samarali amalga oshirilishining vaqti va sharoitlari bo'yicha o'zgarishi mumkinligini ta'kidlaganlar.

Monetar siyosatning keyinchalik rivojlanishi: Adabiyotlarda monetar siyosatning keyinchalik rivojlanishi va yangi texnologiyalar bilan qanday muvaffaqiyatli integratsiyasi haqida ham ko'plab fikrlar mavjud. Markaziy banklar, bitkoin va kriptovalyutalar, blockchain texnologiyasi kabi yangi muhitlarda monetar siyosatning roli va qo'llanilishi muammolariga tushuntiriladi.

Valyuta almashish tizimlari: Adabiyotlarda valyuta almashish tizimlarining rivojlanishi va monetar siyosatning kelajakdagi o'zgarishlari haqida ko'plab o'zbek

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

olimlarning qarashlari mavjud. Bu tizimlar valyuta almashishini, valyuta qiymatlarini, va moliyaviy istiqbollarni tartibga solishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, monetar siyosatni muvaffaqiyatli amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Bu adabiyotlar, monetar siyosatning o'zgarishi, rivojlanishi va ibratli adolatining muammolariga oid tahlillar keltirish orqali iqtisodiyotning bu sohada olib borayotgan jarayonlarni o'rganishga yordam beradi.

Monetar siyosat, davlatning pul moliya politikasini tartibga solish uchun amal qiladigan usullar, maqsadlar va vositalardan iborat. Ushbu siyosatni asoslangan prinsiplar quyidagilar:

Daromad va inflatsiya nazorati: Asosiy maqsadlardan biri daromadni nazorat qilish va inflatsiyani kamaytirishdir. Bu, ekonomik barqarorlik va istiqbollarga erishish uchun muhimdir. Monetar siyosat inflatsiya darajasini nazorat qilish orqali pul moliyaviy siyosatni boshqaradi.

Valyuta almashish tizimi: Monetar siyosat valyuta almashish tizimini boshqarish orqali pul mablag'larining daromadini va valyuta qiymatlarini nazorat qiladi. Bu, mamlakatning valyuta almashishini va moliyaviy istiqbollarni tartibga solishda muhim bir vositadir.

Markaziy bankning roli: Monetar siyosat amaliyotlarining asosiy operatori markaziy bankdir. Markaziy bank, valyuta almashish tizimini, discount darajalarini, pul mablag'larini va boshqa moliyaviy vositalarni boshqarish orqali monetar siyosatni amalga oshiradi.

Mavjudlik va to'lov sistemasi: Monetar siyosat, mamlakatning to'lov sistemasi va moliyaviy institutlarini boshqarish orqali amalga oshiriladi. Bu, daromadni nazorat qilish, inflatsiyani kamaytirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun muhimdir.

Ekonomik barqarorlik va istiqbol: Monetar siyosatning asosiy maqsadi ekonomik barqarorlikni ta'minlash va istiqbolni oshirishdir. Ushbu siyosat mamlakatning moliyaviy bozorlarini, daromad va inflyatsiya darajasini tartibga soladi, shuningdek, valyuta almashish tizimini va pul moliyaviy siyosatini boshqaradi.

Barcha bu asosiy prinsiplar monetar siyosatning mohiyatini tashkil etadi va uning iqtisodiyotga ta'siri va muhimligini ko'rsatadi.

Monetar siyosatning tarixi iqtisodiyotda ahamiyatli a'zolaridan biri bo'lib kelib, bu siyosatning asosiy maqsadi daromadni, inflatsiya darajasini, valyuta

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

qiymatlarini va boshqa moliyaviy o'zgarishlarni tartibga solishdir. Monetar siyosatning tarixi aloqadorligi qilgan muddatlarda o'zgarishi va rivojlanishi kelib chiqqan bir necha muhim masalalardan iborat.

Great Depression dori: 1930-yillarda Amerikadagi «Great Depression» keyingi monetar siyosatga o'rnatilganlarning o'zgarishiga olib kelgan, boshqacha aytganda, qisqa muddatda sifatli o'zgarishlar kiritgan keyinchi muddatdagi daromadni, ishlab chiqarishni va bozorlarni boshqarishni o'rganish va tartibga solish uchun juda muhim edi.

Bretton Woods tuzilmasi: II jahon urushi yakunidan so'ng, 1944-yilning Bretton Woods konferentsiyasida valyutalarni tartibga solish, valyuta almashish tizimini qurish va markaziy banklarni qo'llab-quvvatlash uchun kafolatli valyutalarning to'plashi kabi amallar qilindi. Bu tuzilmada, monetar siyosatning xalqaro darajadagi roli yanada oshirildi.

1970-yillardagi inflatsiya: 1970-yillarda bir nechta mamlakatlarda sodir bo'lgan kuchli inflatsiya o'tkazib yuborilgan bo'lsa-da, monetar siyosatning o'zgarishi yordamida boshqa mamlakatlar inflatsiyani qisqarishadi.

Markaziy banklar munosabatlari: Keyinchalik yillarda, markaziy banklar monetar siyosatni amalga oshirishda yana muhim rol o'ynagan. Ularning axborot to'plashi, bozorlarni boshqarish va pul siyosatlarini amalga oshirish orqali inflatsiya va daromadni tartibga solish imkonini oshirishgan.

2008-yilgi urush dori: 2008-yilda dunyo moliyaviy krizisi yakunlandi va bu krizis monetar siyosatni o'zgarishi talab etdi. Bir qancha mamlakatlar markaziy banklarini pul to'plash, discount darajalarini pasaytirish va moliyaviy politikalar orqali iqtisodiyotni ta'sir qilish uchun ko'p munosabatlarni qo'llab-quvvatlashga o'xshash qadamlar atti.

Bu tarixiy misollar monetar siyosatning o'zgarishi va rivojlanishini ko'rsatadi va bu siyosatning iqtisodiyotda muhim rolini namoyish etadi.

Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishda monetar vositalar juda muhim ahamiyatga ega. Monetar siyosatni amalga oshirishda amaliy vositalar shu inkludit:

Qonuniy pensiya fondlari: Davlat kishilar uchun qonuniy pensiyalar to'plashda ishlatilishi mumkin bo'lgan daromadni amalga oshirish orqali monetar siyosatni o'rganish va implementatsiya qilish imkonini beradi.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

Banklar orqali pul to'lash: Banklar orqali moliyaviy daromadni pul mablag'larining ehtiyojlarini qondirish orqali samarali ravishda kiritish mumkin.

Reservlar to'plash: Davlat banklari tomonidan valyuta va tijorat qimmatli qog'ozlarni sotib olish orqali davlat tomonidan rezervlar to'plash.

Moliyaviy imtiyozlar: Pul mablag'larining daromadi ustida buyurtmalar orqali daromadni tartibga solish, moliyaviy politikalar orqali o'zgartirilishi mumkin.

Discount darajalarini o'zgartirish: Markaziy banklar, o'zaro banklarning o'rtasida rivojlanishi uchun hamkorlik qilishi mumkin, shuningdek, keyinchalik daromadni tartibga solish maqsadida discount darajalarini o'zgartirishi yoki pasaytirishi mumkin.

Bu monetar siyosatning faoliyatini ko'rib chiqishda amaliy ko'rsatkichlar o'rniga keladi va iqtisodiyotga zarur daromadni ta'minlash uchun muhim bo'lgan vositalar hisoblanadi.

Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishda monetar instrimuntlar rolini oshirish masalalari ko'p muhimdir. Quyidagi xulosalar bu masalalarni yoritishga yordam beradi:

Daromadni nazorat qilish: Monetar siyosat daromadni tartibga solishda muhim rol o'ynaydi. Pul miqdorini va daromadni oshirish yoki pasaytirish orqali ekonomik barqarorlik va istiqbolni ta'minlash uchun tuzatilgan boshqaruvlarni o'rganish yordam beradi.

Inflatsiya darajasini nazorat qilish: Monetar siyosat inflatsiya darajasini nazorat qilish orqali moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Valyuta almashish tizimini, discount darajalarini, va boshqa moliyaviy vositalarni boshqarish orqali inflatsiya darajasini tartibga solish imkoniyatini beradi.

Valyuta almashish tizimi: Monetar siyosat valyuta almashish tizimini boshqarish orqali mamlakatning valyuta siyosatini tartibga solishda muhim rol o'ynaydi. Bu tizim mamlakatning valyuta qimmatlarini, eksport va importning daromadini va boshqa moliyaviy o'zgarishlarni tartibga solishga yordam beradi.

Markaziy bankning roli: Markaziy banklar monetar siyosatning asosiy operatorlari hisoblanadi. Ular pul miqdorini boshqarish, valyuta almashish tizimini rivojlantirish, va boshqa moliyaviy vositalarni boshqarish orqali monetar siyosatni amalga oshirishda muhim rol o'ynaydilar.

Mavjudlik va to'lov tizimi: Monetar siyosat mamlakatning to'lov tizimini va moliyaviy institutlarini boshqarish orqali amalga oshiriladi. Bunday vositalar

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

daromadni nazorat qilish, inflatsiya darajasini tartibga solish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydilar.

Bu xulosalar monetar siyosatning mohiyatini, uning iqtisodiyotga ta'siri va muhimligini ko'rsatishda yordam beradi. Davlatlar bu masalalarni tahlil qilish va monetar siyosatni samarali amalga oshirish uchun zarur qadamni boshlashlari muhimdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1.H.P.Abulqosimov, O.Y.Xamrayev. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish. O'quv qo'llanma.Toshkent.'IQTISOD-MOLIYA'-2014.-304b.

2.S.Yunusova. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish. O'quv uslubiy majmua.Namangan. -2022.-224b.